

УДК 368: 63

О. В. Гумен,
аспірант, Уманський національний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-3224-363X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.19.138

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ

О. Humen,
Postgraduate student, Uman National University

FEATURES OF AGRICULTURAL INSURANCE DEVELOPMENT IN UKRAINE AMID INNOVATIVE CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

У статті здійснено аналіз особливостей розвитку аграрного страхування в Україні в умовах інноваційних викликів і можливостей. Встановлено, що аграрний сектор, який формує близько 10 % ВВП країни та понад 40 % валютних надходжень від експорту, залишається високоризиковим через вплив кліматичних змін, воєнних загроз і нестабільності світових ринків. Ринок аграрного страхування, попри стратегічну важливість, перебуває на стадії становлення: охоплення сільсько-господарських угідь у 2024 р. становило лише 2,7 млн га, що не перевищує 15 % від загальної площі посівів. Кількість страховиків, що надають аграрні послуги, у 2020—2024 рр. зросла з 10 до 15 компаній, а обсяг страхових премій збільшився з 150 млн грн у 2020 р. до 250 млн грн у 2024 р., що свідчить про поступову активізацію ринку.

Виявлено ключові проблеми функціонування системи агрострахування: низький рівень довіри агровиробників до страхових компаній, обмеженість державної підтримки (недостатня компенсація страхових премій), фінансова неспроможність малих і середніх фермерів та складність процедур врегулювання збитків. В умовах кліматичних загроз (посухи, зливи, заморозки) та воєнних ризиків потреба у сучасних механізмах управління ризиками набуває особливої актуальності.

Проведено оцінку інноваційних інструментів, які мають перспективи впровадження в Україні: індексне страхування на основі погодних індикаторів, супутниковий моніторинг і геоінформаційні системи для дистанційної оцінки стану посівів, цифрові платформи для укладання договорів і врегулювання збитків, застосування Big Data та штучного інтелекту для прогнозування ризиків. Визначено, що реалізація таких підходів дозволить знизити транзакційні витрати, підвищити прозорість і забезпечити стале зростання ринку.

Зроблено висновок, що подальший розвиток аграрного страхування має базуватися на поєднанні інноваційних технологій, посиленні державної підтримки (зокрема компенсації страхових премій), розвитку партнерських відносин між страховими компаніями, банками та агровиробниками, а також адаптації європейського досвіду. Це створить умови для формування ефективної та стійкої системи управління аграрними ризиками, здатної гарантувати фінансову безпеку аграрного сектору України.

The article analyses the peculiarities of agricultural insurance development in Ukraine in the context of innovative challenges and opportunities. It has been established that the agricultural sector, which accounts for about 10% of the country's GDP and over 40% of foreign exchange earnings from exports, remains high-risk due to the impact of climate change, military threats and global market instability. Despite its strategic importance, the agricultural insurance market is still in its infancy: in 2024, it covered only 2.7 million hectares of agricultural land, which is less than 15% of the total area under cultivation. The number of insurers providing agricultural services increased from 10 to 15 companies in 2020—2024, and the volume of insurance premiums increased from UAH 150 million in 2020 to UAH 250 million in 2024, indicating a gradual revitalisation of the market.

Key problems in the functioning of the agricultural insurance system have been identified: low level of trust of agricultural producers in insurance companies, limited state support (insufficient compensation of insurance premiums), financial insolvency of small and medium-sized farmers, and complexity of loss settlement procedures. In the context of climate threats (droughts, heavy rains, frosts) and military risks, the need for modern risk management mechanisms is becoming particularly relevant.

An assessment was conducted of innovative tools that have potential for implementation in Ukraine: index-based insurance based on weather indicators, satellite monitoring and geographic information systems for remote assessment of crop conditions, digital platforms for concluding contracts and settling claims, and the use of big data and artificial intelligence for risk forecasting. It was determined that the implementation of such approaches would reduce transaction costs, increase transparency, and ensure sustainable market growth.

It was concluded that the further development of agricultural insurance should be based on a combination of innovative technologies, increased state support (in particular, compensation for insurance premiums), the development of partnerships between insurance companies, banks and agricultural producers, as well as the adaptation of European experience. This will create conditions for the formation of an effective and sustainable agricultural risk management system capable of guaranteeing the financial security of Ukraine's agricultural sector.

Ключові слова: аграрне страхування, інноваційні технології, індексне страхування, цифровізація, аграрні ризики, державна підтримка, супутниковий моніторинг, Big Data.

Key words: agricultural insurance, innovative technologies, index insurance, digitalisation, agricultural risks, state support, satellite monitoring, Big Data.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Аграрний сектор є стратегічно важливою галуззю економіки України, що забезпечує продовольчу безпеку держави, формує значну частку експортного потенціалу та виступає рушієм соціально-економічного розвитку територій. Проте діяльність аграрних виробників безпосередньо залежить від природно-кліматичних умов, кон'юнктури світових ринків та політичної й економічної стабільності, що обумовлює високий рівень ризикованості. В сучасних умовах воєнних викликів, кліматичних змін і глобальної нестабільності особливого значення набуває розвиток системи аграрного страхування як інструменту захисту інтересів виробників та мінімізації можливих збитків.

Проблема полягає у тому, що в Україні ринок аграрного страхування перебуває на стадії становлення та характеризується низьким рівнем охоплення сільськогосподарських виробників, недостатнім рівнем довіри до страховиків, обмеженістю державної підтримки та низьким рівнем впровадження інноваційних інструментів. Водночас у світовій практиці активно використовуються цифрові технології, супутниковий моніторинг, індексні страхові продукти та інші інноваційні механізми, які забезпечують підвищення ефективності страхового захисту.

Отже, наукова і практична значущість дослідження визначається необхідністю обґрунтування тенденцій та перспектив розвитку аграрного страхування в Україні з урахуванням сучасних інноваційних викликів і можливостей.

Це дозволить сформувати нові підходи до управління аграрними ризиками, забезпечити стійкість аграрного виробництва та підвищити конкурентоспроможність українських аграріїв на внутрішньому і зовнішньому ринках.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання розвитку аграрного страхування в Україні активно досліджуються як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Значний внесок у вивчення тенденцій та перспектив здійснили В. О. Клименко [2], О. В. Кузьменко та Л. В. Костюченко [3], які аналізують стан і динаміку ринку агрострахування, а також проблеми його функціонування. У працях Л. А. Мельника та П. В. Гудзя [4] увага зосереджена на розвитку інноваційних технологій у сфері страхування сільськогосподарського виробництва, зокрема впровадженні дистанційного моніторингу та геоінформаційних систем.

Окремий напрям наукових досліджень стосується страхування аграрних ризиків та шляхів його вдосконалення (О. О. Непочатенко [5]), а також фінансових інструментів управління ризиками й міжнародного досвіду, що може бути адаптований для України (С. С. Шумська [6]). У міжнародних звітах FAO та Світового банку [7], а також Mahul і Stutley [8] розглядаються моделі державної підтримки агрострахування та механізми державно-приватного партнерства. Дослідження OECD [9] та Swiss Re Institute [10] підкреслюють важливість інновацій, цифровізації та сталого розвитку в аграрному секторі, що безпосередньо впливає на формування нових підходів до управління ризиками.

Таблиця 1. Основні проблеми та виклики аграрного страхування в Україні

Проблеми / Виклики	Короткий опис
<i>Низький рівень охоплення</i>	Багато аграріїв не користуються страхуванням через обмежені фінансові ресурси або низьку поінформованість
<i>Недовіра до страховиків</i>	Відсутність досвіду роботи з новими продуктами та страхових випадків призводить до скепсису
<i>Обмежена державна підтримка</i>	Недостатня компенсація страхових премій та відсутність комплексних програм
<i>Кліматичні ризики</i>	Посухи, повені, заморозки підвищують збитковість аграрного страхування
<i>Військові та політичні ризики</i>	Нестабільність і воєнні дії створюють додаткові перешкоди для страхового захисту

Джерело: власні узагальнення та дослідження автора на основі [1–2].

Разом з тим, незважаючи на наявність значного наукового та практичного доробку, залишається потреба у комплексному аналізі можливостей впровадження інноваційних інструментів в агрострахуванні з урахуванням кліматичних загроз і геополітичної нестабільності. Це визначає актуальність подальших досліджень, спрямованих на інтеграцію сучасних технологій, розвиток параметричного страхування та вдосконалення механізмів державної підтримки аграрного сектору.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті — дослідити особливості розвитку аграрного страхування в Україні в умовах інноваційних викликів та можливостей, проаналізувати сучасний стан ринку, визначити ключові проблеми та окреслити перспективи його удосконалення з урахуванням інноваційних механізмів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аграрне страхування в Україні функціонує як один із ключових інструментів управління ризиками у сільському господарстві. Проте його розвиток залишається нерівномірним та обмеженим. Частка застрахованих площ сільськогосподарських угідь становить незначний відсоток від загального обсягу, а рівень довіри виробників до страховиків залишається низьким. Військові дії, руйнування інфраструктури та зростання невизначеності на ринку ще більше загострили цю проблему. Незважаючи на певні позитивні кроки з боку держави та міжнародних організацій, ринок потребує системного реформування.

Попри зростання потреби в ефективному страхуванні аграрних ризиків, розвиток цього сегмента в Україні залишається недостатнім і нерівномірним. Ринок аграрного страхування характеризується низьким рівнем охоплення

виробників, обмеженою пропозицією інноваційних продуктів та недостатньою довірою до страхових компаній [2–3]. Додатковим чинником нестабільності виступають військові дії та кліматичні зміни, що суттєво підвищують ризиковість аграрного виробництва. У таких умовах актуалізується необхідність ідентифікації ключових проблем і викликів, які стримують розвиток аграрного страхування, та пошуку ефективних інструментів їх подолання (табл. 1).

Слід зауважити, що особливим викликом є зростання кліматичних ризиків (посухи, зливи, заморозки), що вимагає застосування сучасних підходів до оцінки збитків. В умовах війни значну загрозу становлять також військові ризики, які наразі практично не охоплені страховими продуктами.

Страхування сільськогосподарських культур є важливим інструментом управління ризиками для аграрного сектору. Воно дозволяє мінімізувати фінансові втрати у випадку несприятливих погодних умов, шкідників чи інших надзвичайних ситуацій. Аналіз динаміки застрахованих площ та кількості страхових компаній, що надають відповідні послуги, дозволяє оцінити розвиток аграрного страхового ринку та його потенціал у забезпеченні стабільності аграрного виробництва.

За даними рис. 1, у період з 2020 р. по 2024 р. спостерігається стабільне зростання кількості застрахованих гектарів сільськогосподарських культур. У 2020 р. застраховано 1 800 тис. га, а до 2024 р. цей показник зріс до 2 700 тис. га, що становить приріст близько 50%.

Паралельно зростала і кількість страхових компаній, що надають послуги з аграрного страхування. У 2020 р. їх було 10, а до 2024 р. їхня кількість збільшилася до 15, що свідчить про зростання конкуренції на ринку та розширення доступності страхових продуктів для агровиробників.

Таке зростання показує позитивну тенденцію розвитку аграрного страхування та підвищення фінансової захищеності фермерів і сільськогосподарських підприємств.

Динаміка застрахованих площ та кількості страхових компаній свідчить про поступове зміцнення аграрного страхового ринку. Зростання страхових послуг сприяє підвищенню економічної стабільності аграрного сектору та забезпеченню захисту інтересів фермерів від ризиків, пов'язаних з природними та економічними чинниками. Це створює передумови для подальшого розвитку страхування сільськогосподарських культур в Україні.

■ Динаміка кількості застрахованих гектарів сільськогосподарських культур (тис. га)

■ Кількість страхових компаній, що надають послуги з аграрного страхування

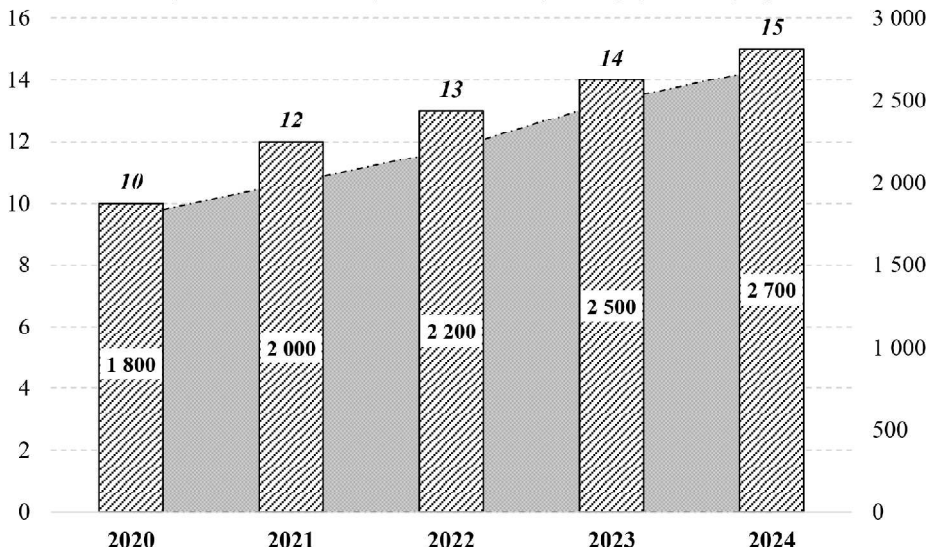

Рис. 1. Динаміка ринку аграрного страхування в Україні (2020–2024 рр.)

Джерело: дані НБУ та <https://forinsurer.com/> (систематизовано, узагальнено та згруповано автором).

Обсяг страхових премій є ключовим показником розвитку страхового ринку та фінансової стабільності компаній. Аналіз динаміки премій дозволяє оцінити тенденції зростання або спаду у сфері страхування, а також ефективність діяльності страховиків.

Згідно з наданими даними, протягом 2020–2024 рр. спостерігається стабільне зростання обсягу премій. У 2020 р. обсяг становив 150 млн грн, у 2021 р. збільшився до 180 млн грн, а у 2022 р. — до 200 млн грн. У 2023 р. зафіксовано 220 млн грн, а у 2024 р. обсяг премій досяг 250 млн грн. Така динаміка свідчить про поступове підвищення інтересу до страхових продуктів та активізацію страхового ринку.

Дані свідчать про позитивну тенденцію у сфері страхування: обсяг премій демонструє стійке зростання протягом п'яти років. Це може бути наслідком підвищення рівня фінансової грамотності населення, розширення асортименту страхових продуктів та загальної стабілізації ринку страхових послуг. Прогноз на найближчі роки вказує на можливе подальше збільшення премій, що створює передумови для розвитку страхового сектора та зміцнення фінансової стабільності в країні. Сучасний розвиток аграрного страхування неможливий без активного впровадження інновацій-

них технологій та адаптації до глобальних тенденцій фінансового ринку. У світовій практиці дедалі ширше застосовуються цифрові рішення, супутниковий моніторинг, індексні продукти та автоматизовані системи оцінки ризиків, що забезпечують прозорість і підвищують ефективність страхового захисту. Для України, де аграрний сектор має стратегічне значення, використання таких інструментів відкриває нові можливості для розширення доступу до страхових послуг, зниження транзакційних витрат і підвищення довіри між аграріями та страховиками. Відтак аналіз ін-

новаційних можливостей і тенденцій розвитку є важливим кроком до формування конкурентоспроможної системи аграрного страхування.

У світі активно впроваджуються інноваційні рішення, які поступово починають використовуватися й в Україні (табл. 2).

Використання таких інструментів дозволяє знизити витрати страховиків, підвищити прозорість процесів та посилити довіру з боку аграріїв.

Розвиток аграрного страхування в Україні потребує не лише подолання існуючих про-

Обсяг премій (млн грн)

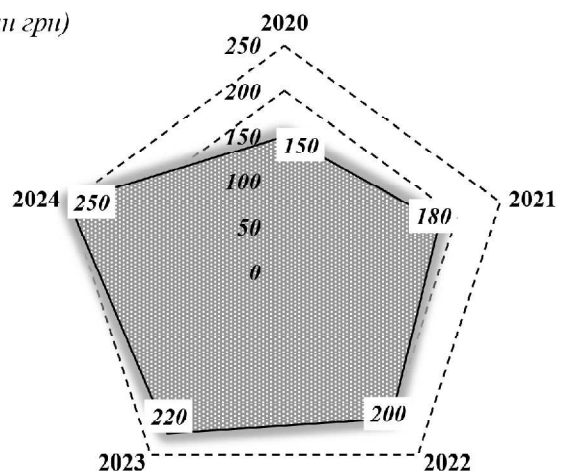

Рис. 2. Обсяг премій, сплачених за договорами аграрного страхування (2020–2024 рр.)

Джерело: дані НБУ та <https://forinsurer.com/> (систематизовано, узагальнено та згруповано автором).

блем, а й формування стратегічного бачення його майбутнього з урахуванням інноваційних підходів та міжнародного досвіду. В умовах інтеграції до європейського ринку, цифровізації економіки та посилення кліматичних і воєнних ризиків особливого значення набуває пошук ефективних механізмів модернізації страхового ринку. Перспективи подальшого розвитку полягають у поєднанні державної підтримки, застосуванні сучасних технологій та розширенні партнерських взаємин між страховими компаніями, агровиробниками й фінансовими установами, що дозволить створити більш стійку та конкурентоспроможну систему аграрного страхування.

Розвиток аграрного страхування в Україні має відбуватися у напрямі створення комплексної та стійкої системи управління ризиками, здатної забезпечити фінансову безпеку агровиробників. Основними перспективними орієнтирами виступають: державна підтримка, цифровізація, інноваційні продукти, Євроінтеграція, партнерство та кооперація (табл. 3).

Таким чином, перспективи подальшого розвитку аграрного страхування в Україні полягають у поєднанні державного регулювання, інноваційних технологій та партнерських механізмів, що створить підґрунтя для формування ефективної системи захисту аграрного бізнесу від ризиків у сучасних умовах.

Аналіз сучасного стану аграрного страхування в Україні показав, що цей сегмент залишається недостатньо розвиненим і стикається з низкою системних проблем: низьким рівнем охоплення аграріїв, обмеженою довірою до страховиків, недостатньою державною підтримкою та впливом кліматичних і воєнних ризиків. Водночас ринок демонструє потенціал до зростання завдяки впровадженню інноваційних інструментів — індексного страхування, супутникового моніторингу, цифрових платформ і технологій Big Data.

Перспективи подальшого розвитку полягають у поєднанні державного регулювання, цифровізації та партнерських моделей співпраці, що дозволить сформулювати ефективну систему аграрного страхування, підвищити фінансову стійкість аграрного сектору та забезпечити його конкурентоспроможність у глобальному середовищі.

Таблиця 2. Інноваційні можливості та тенденції розвитку

Інноваційний інструмент	Можливості та переваги
Індексне страхування	Оцінка ризиків за погодними показниками, швидка виплата відшкодувань
Дистанційний моніторинг	Оперативна оцінка стану посівів, зменшення ризику людського фактора
Цифрові платформи	Спрощення укладання договорів і врегулювання збитків
Big Data та AI	Прогнозування ризиків, розробка персоналізованих продуктів
Міжнародне партнерство	Доступ до фінансових та експертних ресурсів, обмін досвідом

Джерело: власні узагальнення та дослідження автора на основі [4–5].

Таблиця 3. Перспективні напрями розвитку аграрного страхування

Напрямок	Основна ідея
Державна підтримка	Компенсація страхових премій, створення фондів гарантування
Цифровізація	Використання онлайн-платформ і мобільних додатків для страхування
Інноваційні продукти	Індексні, комбіновані та адаптивні види страхування
Євроінтеграція	Гармонізація законодавства з нормами ЄС, залучення інвестицій
Партнерство та кооперація	Співпраця страхових компаній, банків і аграрних об'єднань для комплексного управління ризиками

Джерело: власні узагальнення та дослідження автора на основі [7–8; 10].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження показало, що аграрне страхування в Україні залишається недостатньо розвиненим сегментом фінансового ринку, що зумовлено низьким рівнем охоплення агровиробників, обмеженою державною підтримкою, недовірою до страховиків та браком інноваційних страхових продуктів. Водночас аналіз динаміки застрахованих площ (зростання з 1,8 млн га у 2020 р. до 2,7 млн га у 2024 р.) та обсягів страхових премій (від 150 млн грн у 2020 р. до 250 млн грн у 2024 р.) свідчить про поступову активізацію ринку та його потенціал до подальшого розвитку.

Встановлено, що ключовими викликами залишаються кліматичні зміни, воєнні ризики та нестабільність світових ринків, які потребують впровадження сучасних механізмів управління ризиками. Перспективи розвитку аграрного страхування полягають у поєднанні державного регулювання та інноваційних підходів.

Подальші наукові розвідки доцільно зосередити на емпіричному дослідженні ефективності індексного страхування в різних агрокліматичних зонах України, аналізі практичного застосування цифрових платформ у сфері агрострахування, а також на розробці моделей державно-приватного партнерства, здатних

забезпечити сталий розвиток ринку. Це дозволить сформувати більш комплексну систему управління аграрними ризиками, що відповідає тиме як національним, так і глобальним викликам.

Література:

1. Вовчак О. Д., Романишин О. Я. Агрострахування як елемент продовольчої безпеки держави. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2022. Вип. 43. С. 93—98. DOI: 10.32782/2413-9971/2022-43-16.

2. Клименко В. О. Тенденції розвитку аграрного страхування в Україні. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Випуск 103. Частина 2. 2023. С. 140—153. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-103-2-140-153.

3. Кузьменко О. В., Костюченко Л. В. Сучасний стан та перспективи розвитку агрострахування в Україні. Економіка та держава. 2022. № 7. С. 95—100. DOI: 10.32702/2306-6806.-2022.7.95.

4. Мельник Л. А., Гудзь П. В. Розвиток інноваційних технологій у страхуванні сільськогосподарського виробництва. Бізнес Інформ. 2020. № 12. С. 210—215. DOI: 10.32983/2222-4459-2020-12-210-215.

5. Непочатенко О. О., Прокопчук О. Т., Мальований М. І. Розвиток страхового ринку України в контексті сучасних викликів. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань: Видавець "Соцінський М. М.", 2024. Випуск 105, Ч. 2: Економічні науки, С. 7—16. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-2-7-16.

6. Шумська С. С. Фінансові інструменти управління аграрними ризиками: міжнародний досвід та перспективи для України. Фінанси України. 2021. №4. С. 45—62. DOI: 10.33763/finukr2021.04.045.

7. FAO, World Bank. Agricultural Insurance in Ukraine: Opportunities and Challenges. Kyiv: FAO, 2021. 56 p. DOI: 10.4060/cb4567en.

8. Mahul O., Stutley C. Government Support to Agricultural Insurance: Challenges and Options for Developing Countries. World Bank Publications. Washington, 2019. 178 p. DOI: 10.1596/978-0-8213-8217-2.

9. OECD. Innovation, Productivity and Sustainability in Food and Agriculture: Main Findings. OECD Publishing, Paris, 2021. DOI: 10.1787/c9c4ec1d-en.

10. Swiss Re Institute. Agricultural insurance in emerging markets: growth potential and innovation trends. Sigma Report. 2022. № 2. P. 1—28. URL: <https://www.swissre.com/institute>.

References:

1. Vovchak, O.D. and Romanyshyn, O.Ya. (2022), "Agricultural insurance as an element of the state's food security", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 43, pp. 93—98. DOI: 10.32782/2413-9971/2022-43-16.

2. Klymenko, V.O. (2023), "Trends in the development of agricultural insurance in Ukraine", *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho natsionalnoho universytetu sadivnytstva*, vol. 103, no. 2, pp. 140—153. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-103-2-140-153.

3. Kuz'menko, O.V. and Kostyuchenko, L.V. (2022), "European experience in application of digital marketing in public administration in Ukraine", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 7, pp. 95—100. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.7.95.

4. Mel'nyk, L.L. and Hudz', P.V. (2020), "Development of innovative technologies in agricultural production insurance", *Biznes Inform*, vol. 12, pp. 210—215. DOI: 10.32983/2222-4459-2020-12-210-215.

5. Nepochatenko, O.O., Prokopchuk, O.T. and Mal'ovanyj, M.I. (2024), "Development of the Ukrainian insurance market in the context of modern challenges", *Zbirnyk naukovykh prats' Umansk'koho natsional'noho universytetu sadivnytstva: Ekonomichni nauky*, vol. 105, no. 2, pp. 7—16. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-2-7-16.

6. Shums'ka, S.S. (2021), "Financial instruments for agricultural risk management: international experience and prospects for Ukraine", *Finansy Ukrainy*, vol. 4, pp. 45—62. DOI: 10.33763/finukr2021.04.045.

7. FAO, World Bank (2021), *Agricultural Insurance in Ukraine: Opportunities and Challenges*, FAO, Kyiv, Ukraine. DOI: 10.4060/cb4567en.

8. Mahul, O. and Stutley, C. (2019), *Government Support to Agricultural Insurance: Challenges and Options for Developing Countries*, World Bank Publications, Washington, USA. DOI: 10.1596/978-0-8213-8217-2.

9. OECD (2021), *Innovation, Productivity and Sustainability in Food and Agriculture: Main Findings*, OECD Publishing, Paris, France. DOI: 10.1787/c9c4ec1d-en.

10. Swiss Re Institute (2022), "Agricultural insurance in emerging markets: growth potential and innovation trends", *Sigma Report*, vol. 2, pp. 1—28, available at: <https://www.swissre.com/institute> (Accessed 10 Sept 2025).

Стаття надійшла до редакції 17.09.2025 р.